

Розширення масштабів приватного сектора охоронних структур у сфері забезпечення безпеки особистості та власності актуалізує питання про налагодження ділового співробітництва між недержавними охоронними підприємствами та Національною поліцією України. Раціонально організована взаємодія названих суб'єктів виступає однією з найважливіших складових ефективності надання послуг громадянам охоронного характеру, в процесі яких також повинна здійснюватися профілактика правопорушень.

1. Про Національну поліцію України: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. – Ст. 11 (Взаємодія з населенням на засадах партнерства). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19/page>.

2. Кобзар О. Ф. Поліцейська діяльність в Україні: адміністративно-правовий аспект : монографія / О. Ф. Кобзар. – Харків ; Дніпропетровськ : Панов, 2015. – 316 с.

3. Никофорчук Д. Й. Проблемні питання взаємодії оперативних підрозділів територіальних та транспортних ОВС / Д. Й. Никофорчук, О. М. Сніцар // Проблеми взаємодії територіальних і транспортних органів внутрішніх справ у попередженні та розкритті злочинів: наук.-практ. конф. (Львів, 23 травня 2003 р.) : тези допов. – Львів, 2004. – С. 130–136.

4. Пчолкін В. Д. Поняття та роль оперативно-розшукової профілактики у запобіганні злочинам / В. Д. Пчолкін // Попередження злочинів суб'єктами оперативно-розшукової діяльності: матеріали наук.-практ. конф. (Харків, 17 груд. 2010 р.). – Харків : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2010. – С. 15–17.

5. Сучасні стратегії та перспективи оптимізації взаємодії поліції і населення в соціумі: матеріали круглого столу, 23 листопада 2017 р. / упорядники З. Р. Кісіль, Л. Й. Гуменюк. – Львів: ЛьвДУВС, 2017. – 172 с.

6. Шеремет О. С. Залучення місцевих громад та їх взаємодія з правоохоронними органами щодо запобігання злочинам / О. С. Шеремет // Юридична наука. – 2017. – № 4. – С. 83–89.

Паршин Юрій Іванович

доктор економічних наук,
професор кафедри фінансово-економічної безпеки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Поправко Діана Вадимівна

аспірант Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СКЛАДОВІ ЕЛЕМЕНТИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Економічна безпека є базисом забезпечення сталого соціально-економічного розвитку національного господарства. Економічну безпеку країни можна визначити як можливість її економіки в цілому, а також її регіонів окремо забезпечувати сталий розвиток всіх господарюючих суб'єктів. Також

економічну безпеку країни можна розглядати з позиції забезпечення захисту всіх життєво важливих інтересів суспільства від внутрішніх і зовнішніх загроз. Науковці розглядають економічну безпеку також як процес, тобто, економічна безпека це досягнення такого стану економіки, при якому забезпечується високий і стійкий економічний ріст, ефективно задоволення економічних потреб, контроль держави за рухом і використанням національних ресурсів, захист економічних інтересів країни на різних рівнях [1].

Питаннями економічної безпеки соціально-економічних систем різних рівнів ієрархії вчені займаються ще з середини ХХ ст. Зазначимо, що дослідженню проблеми економічної безпеки присвячено значну кількість наукових робіт [2, 3, 4], зокрема слід відзначити праці О. Барановського, Л. Герасименко, М. Єрмошенко, С. Іляшенко, О. Користіної та багатьох інших.

Враховуючі вагомі результати досліджень сучасних вчених зазначимо, що у загальній структурі економічної безпеки слід виділити такі їх види: техніко-виробнича, технологічна, енергетична, фінансово-кредитна, екологічна, продовольча, інформаційна та мінерально-сировинна.

Техніко-виробничу безпеку системи на рівні держави або системи регіонального рівня необхідно розглядати як здатність промислового комплексу держави або промислового сектору регіонального рівня або підприємства оперативно ліквідувати негативні наслідки у разі виникнення будь-яких негативних ситуацій.

Технологічна складова економічної безпеки повинна зумовлювати такий стан науково-технічного потенціалу системи, який буде гарантувати конкурентоспроможність вітчизняних товарів та послуг на світовому ринку. Ця складова ґрунтується на використанні наукоємної та високотехнологічної продукції, підґрунтям якої у тому числі є самостійна розробка новітніх технологічних рішень та винаходів, які мають забезпечити лідерство у провідних галузях національного господарства. Реалізація технологічної складової є можливим лише за умов інноваційного розвитку реального сектору національного господарства.

Важливою складовою економічної безпеки є енергетична складова, яка передбачає гарантоване забезпечення якісних фізичних поставок енергоносіїв для внутрішнього споживання та усунення негативного впливу можливих коливань цін на них. Основним напрямом роботи повинно бути забезпечення диверсифікованої структури імпорту енергоносіїв та енергоресурсів, а також впровадження та використання енергозберігаючих технологій.

Інформаційна безпека передбачає запобігання несанкціонованому доступу, використанню, розкриттю, спотворенню, зміни, дослідження, запису або знищенню інформації, незалежно від форми її подання.

Фінансово-кредитна складова економічної безпеки може бути визначена як можливість держави, регіону або підприємства отримувати, розміщувати та використовувати вітчизняні й зарубіжні кредити та інвестиції, а також ро-

зраховуватися за ними в межах, що забезпечують стійке функціонування національної валютно-фінансової системи та задоволення суспільних потреб в складних економічних умовах з динамічним впливом зовнішніх і внутрішніх факторів.

Мінерально-сировинна безпека передбачає забезпеченість економіки національного господарства найважливішими видами сировини і мінералами у розмірах, які є необхідними для виробництва конкурентоспроможної продукції та ефективного функціонування системи національного господарства.

Екологічна складова передбачає створення умов запобігання нанесення шкоди галузями економіки навколишньому середовищу та соціуму. Задля її реалізації створюється система екологічної безпеки, на яку покладено функції забезпечення з урахуванням заданого рівня ймовірності щодо допустимого негативного впливу природних та антропогенних чинників на навколишнє середовище, а також на саму людину.

Продовольча складова передбачає забезпеченість національної економіки продовольством у розмірах, необхідних для ефективного функціонування національного господарства. Продовольча безпека повинна забезпечувати стійке виробництво основних продуктів харчування та їх доступність населенню.

Рівень економічної безпеки необхідно оцінювати за допомогою сукупності критеріїв і показників. Критерії економічної безпеки мають відображати якісну сторону, на основі якої вибудовується система протидії загрозам економічної безпеки, а показник економічної безпеки пропонується у вигляді кількісної характеристики здатності об'єкта економічної безпеки зберігати стан і протистояти небезпеці можливого недосягнення цілей економічного розвитку за поставленими критеріями.

До критеріїв економічної безпеки можна віднести такі елементи:

- конкурентоспроможність економіки;
- ресурсний потенціал і можливість його розвитку;
- відтворювальний процес і ступінь його технологічної зрілості;
- наука і ступінь її інтеграції у виробництво та інші сфери життєдіяльності суспільства;
- фінансово-кредитна система та її вплив на ефективність використання ресурсного потенціалу тощо.

Процедурі оцінки економічної безпеки передують етап моніторингу соціально-економічних показників розвитку підсистем та збору необхідних даних. Оскільки економічна безпека відображає рівень захищеності економіки від загроз її розвитку, то логічно в рамках методики оцінки економічної безпеки проводити моніторинг її загроз.

Взагалі загрози слід класифікувати на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх загроз економічної безпеки можна віднести:

- зовнішньополітичні загрози: територіальний сепаратизм, політичне протистояння з центром;

- валютно-фінансові загрози: відтік валютних коштів, збільшення зовнішнього боргу, нефункціональне використання валютних коштів;
- економічні загрози: витіснення з ринку, втрати зовнішнього ринку, деградація виробничих засобів, криміналізація економіки.

До внутрішніх загроз економічної безпеки можна віднести:

- загрози в реальному секторі економіки: спад виробництва, втрату ринків, втрату основних фондів, відмова від підтримки підприємств, згорання наукових досліджень, скорочення замовлень на високотехнологічних виробництвах, втрату кваліфікованих кадрів;
- загрози в соціальній сфері: зростання безробіття, зниження життєвого рівня населення, втрату трудових навичок;
- виробничі та енергетичні загрози: відкритість ринку для імпорту, загострення цінових диспропорцій, падіння виробництва енергії, переважання імпортової продукції.

У багатьох дослідженнях крім понять загроз, використовуються поняття факторів дестабілізації, небезпек і викликів. Фактори дестабілізації викликають кризові ситуації і загрози економічній безпеці, що знаходить своє відображення в системі кількісних показників (індикаторів), які у свою чергу реалізуються в економічній безпеці. До факторів дестабілізації відносять:

- спад виробництва і втрату внутрішнього або зовнішнього ринку;
- згорання науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, розпад наукових колективів, скорочення замовлень на високотехнологічну продукцію, домінування сировинної галузі;
- втрату продовольчої незалежності;
- зростання безробіття та ослаблення трудової мотивації;
- криміналізацію економіки тощо.

Слід також зазначити, що оцінка економічної безпеки повинна опиратись на моніторинг показників (індикаторів) економічної безпеки. Індикатори економічної безпеки мають відображати рівень загроз економічній безпеці, тобто, через систему індикаторів потрібно здійснювати основний моніторинг економічної безпеки системи, що досліджується. Індикаторами економічної безпеки будемо вважати нормативні характеристики і показники, які в кількісній формі мають відображати рівень загроз економічній безпеці та мають високу чутливість й мінливість, і тому має бути можливість вчасного попередження органів управління про можливі небезпеки у зв'язку зі зміною макроекономічної ситуації у сфері соціально-економічної політики. За умов запровадження комплексної оцінки, вважаємо за доцільне, враховувати взаємодію індикаторів у сукупності визначених їх функцій, що дозволить здійснити моделювання рівня економічної безпеки та сформулювати наукове підґрунтя обґрунтування стратегічних рішень.

Зазначимо, що взаємодія індикаторів існує завжди, і якщо за певних умов наростання небезпеки показники виходять за встановлені межі, то ситу-

ація набуває такого характеру, що потрібно приймати обґрунтовані рішення. Таким чином найвищий ступінь економічної безпеки досягається за умови, коли вся система показників має знаходитися у межах їх допустимих відповідних значень.

1. Шпилевская Е.В. Экономическая безопасность страны: угрозы и пути ее обеспечения. *Экономические науки*. 2016. №5(47). С.188–193.

2. Види економічної безпеки держави [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://simplehomebusinesssystem.com> (дата звернення: 27.09.2019).

3. Дюжилова О.М. Вопросы оценки экономической безопасности региона. *Региональная экономика: теория и практика*. 2015. № 14. С.53–61.

4. Користін О.Є., Барановський О.І., Герасименко Л.В. Економічна безпека : навч. посіб. Київ. КНУВС, 2008. 400 с.

Паршина Олена Анатоліївна

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Присяжна Альона Вадимівна

аспірант Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СТРАХУВАННЯ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Економічна безпека являє собою такий стан економіки, в якому економічні інтереси особистості, суспільства, держави, регіону або підприємства надійно захищені як від зовнішніх, так і від внутрішніх загроз.

Система економічних відносин в сучасних умовах характеризується високим ступенем уразливості до впливу різних за своєю природою ризиків, що пояснюється недостатнім рівнем економічної безпеки. З огляду на складність процесів, що відбуваються, як у внутрішньому середовищі, так і в зовнішній політиці щодо нашої держави, необхідно відзначити високу ступінь непевності населення в своєму майбутньому. В якості суб'єктів безпеки в суспільстві виступають окремі громадяни, соціальні групи, громадські та господарські організації, які усвідомлюють реальні загрози і покликані здійснювати певну діяльність щодо їх профілактики та подолання.

Як відомо з практичного досвіду багатьох країн світу протистоянням більшості відомих ризиків є механізм страхування. Страхування дозволяє гарантувати власнику відшкодування отриманого збитку, а також забезпечує